

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка

Факультет освітніх наук та мистецтв
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
д.п.н., професор Окольніча Т. В.
«6» квітня 2026 року

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки до атестаційного іспиту
з олігофренопедагогіки та спеціальної психології;
спеціальних методик навчання дітей з особливими освітніми
потребами

для студентів першого(бакалаврського) рівня
вищої освіти
спеціальності: 016 Спеціальна освіта
спеціалізації: 016.02 Корекційна психопедагогіка
(Олігофренопедагогіка)
освітня програма: Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка і логопедія)

Розробники:

Окольнича Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної освіти.

Нагорна О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти.

ПІДГОТОВКА ДО АТЕСТАЦІЙНИХ ІСПИТІВ

Вихідні положення Стандарту вищої освіти МОН України про атестаційний іспит

Атестація здобувачів вищої освіти для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту»; «Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка». Програми атестаційних іспитів за спеціальністю 016 Спеціальна освіта складено відповідно до вимог:

- Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційних комісій в ЦДУ ім. В. Винниченка

- https://cusu.edu.ua/images/normativni_doc/4.1_%D0%9F%D0%BE%D0%B%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%90%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A6%D0%94%D0%A3_02.2024_.pdf

- Положення про організацію освітнього процесу в ЦДУ ім. В. Винниченка

https://cusu.edu.ua/images/normativni_doc/3_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9E%D0%9F_%D0%A6%D0%94%D0%A3_2025-2026_02.09.2025_.pdf

Підсумкова атестація для студентів першого (бакалаврського) рівня в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка здійснюється в формі атестаційного іспиту. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1341 у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка вибрано структуру завдань атестації випускників згідно з наступним варіантом:

Атестація випускників денної форм навчання зі спеціальності 016 Спеціальна освіта за спеціалізацією 016.02 Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка) здійснюється у формі складання атестаційних іспитів із:

- 1) Олігофренопедагогіки та спеціальної психології;
- 2) Спеціальних методик навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ЦІЛІ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Атестаційний іспит передбачає визначення рівня засвоєння студентами матеріалу фахових дисциплін. Атестаційний іспит є важливим завершальним етапом у підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Мета атестаційного іспиту полягає не лише в перевірці знань випускників, їх готовності до практичної діяльності за спеціальністю, але й у стимулюванні їх подальшого саморозвитку й самовдосконалення. Планомірна самостійна робота студентів, особливо під час підготовки до атестаційного іспиту, допомагає систематизувати, глибше осмислити і закріпити знання, отримані в процесі вивчення фахових дисциплін.

Цілі атестаційного іспиту зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня фахових компетентностей, сформованих у студентів протягом навчання.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій.

Атестаційний іспит виконує й важливу виховну функцію, що виявляється в умінні студента самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої

професійні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання і навички.

Атестаційний іспит за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпано з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання фахових дисциплін, а також самостійної роботи студентів.

Все це дає можливість визначити конкретні заходи щодо вдосконалення викладання, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку та спадкоємності у їх викладанні.

ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ

1.1. Етапи проведення: атестаційний іспит проводиться в один етап.

1.2. Форми проведення: атестаційний іспит проводиться усно, за білетами.

Екзаменаційний білет містить 2 теоретичних і 1 практичне завдання. Кожне із трьох завдань передбачає розгорнуту відповідь.

Загальні вимоги до організації атестаційного іспиту

Організаційна підготовка до атестаційного іспиту проводиться згідно з розпорядженням ректора Університету. Випускова кафедра спеціальної освіти, разом з навчальним відділом, деканатом факультету освітніх наук та мистецтв організують підготовку до атестаційного іспиту заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки і складання атестаційного іспиту виділяється не менше п'яти навчальних днів, протягом яких організується проведення групових та індивідуальних консультацій для здобувачів освіти.

Формування Екзаменаційної комісії (ЕК)

Прийом атестаційного іспиту здійснюється Екзаменаційною комісією, яка формується щорічно на період проведення іспиту в межах Екзаменаційної комісії за спеціальністю з числа професорсько-викладацького складу кафедри спеціальної освіти, у кількості чотирьох осіб на чолі з головою – висококваліфікованим фахівцем в області спеціальної освіти, який має вчений ступінь та наукове звання. Персональний склад Екзаменаційної комісії

затверджується ректором Університету не пізніше як за місяць до початку атестаційного іспиту. Голова Екзаменаційної комісії затверджується ректором за узгодженням з деканом, навчальним відділом.

Перелік документів та їх підготовка до атестаційного іспиту

До Екзаменаційної комісії перед початком атестаційного іспиту подаються такі документи:

- наказ ректора (декана факультету) про допуск студентів до державної атестації;
- довідка про виконання здобувачами вищої освіти навчального плану й отримані ними оцінки з навчальних дисциплін, курсових робіт тощо.

Для оформлення протоколів та всієї необхідної документації щодо роботи Екзаменаційної комісії призначається секретар ЕК.

Розклад атестаційного іспиту та формування складу екзаменаційних студентських груп

Розклад атестаційного іспиту складається навчальним відділом Університету, затверджується проректором з науково-педагогічної роботи і доводиться до відома всіх учасників атестаційного іспиту не пізніше як за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затвердженого розкладу. Кожна ЕК приймає за день тільки одну екзаменаційну групу (не більше 14-ти осіб).

Для складання атестаційного іспиту навчальним відділом спеціально виділяється і закріплюється за ЕК постійна аудиторія.

Методика проведення консультацій

Під час підготовки до іспиту велику роль відіграють консультації.

Кожній групі дають одну передекзаменаційну консультацію.

Консультація має установчий характер. Тому вона організується для потоку студентів на самому початку тритижневого терміну, виділеного для підготовки й складання атестації.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до атестаційного іспиту.

На консультації викладач розповідає студентам:

- про принципи групування завдань в екзаменаційних завданнях;
- про місце (аудиторію), час та порядок проведення атестаційного іспиту;
- про режим роботи в дні підготовки до атестаційного іспиту;
- про методичні вказівки до підготовки і проведення атестаційного іспиту.

Консультація має на меті надати студентам допомогу в опрацюванні найбільш складних питань зі спеціальної педагогіки та спеціальних методик навчання; з логопедії, спеціальної психології, та з інклюзивної освіти.

Викладач рекомендує здобувачам освіти заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також на консультації проаналізувати найбільш поширені помилки, яких припускалися студенти в попередніх групах під час складання атестаційного іспиту.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

До атестаційного іспиту допускаються здобувачі, які закінчили вивчення всіх навчальних дисциплін, склали всі заліки й іспити згідно з навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти на здобуття освітнього ступеня «бакалавр».

Атестаційний іспит проводиться в усній формі за екзаменаційними завданнями, затвердженими кафедрою спеціальної освіти.

Тривалість атестаційного іспиту для одного студента – не більше 30 хвилин. Тривалість засідання Екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

Методичні поради здобувачеві вищої освіти з підготовки відповідей на завдання екзаменаційного завдання

Отримавши екзаменаційне завдання, студент знайомиться зі змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Визначивши логіку відповіді на завдання, потрібно скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст відповідних першоджерел та новітніх досягнень зі спеціальної педагогіки та спеціальних методик навчання, спеціальної психології та з інклюзивної освіти.

Важливо також визначити категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст відповіді.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих в екзаменаційному завданні питань, студент має право звернутися за поясненням до Екзаменаційної комісії.

Про форму проведення атестаційного іспиту

До початку атестаційного іспиту група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання Екзаменаційної комісії.

Голова ЕК вітає здобувачів початкового рівня вищої освіти з початком атестаційного іспиту, знайомить їх зі складом комісії та коротко пояснює порядок роботи.

Враховуючи режим роботи Екзаменаційної комісії, до складання атестаційного іспиту запрошуються одночасно не більше 14-ти студентів. Кожному з них для підготовки відповідей виділяють окремий стіл. Необхідні записи здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти робить на стандартних аркушах, що видаються секретарем Екзаменаційної комісією.

Кульмінаційна частина атестаційного іспиту – заслуховування Екзаменаційною комісією відповідей студентів. Якщо здобувач відхиляється від теми сформульованих в екзаменаційному завданні питань, голові Екзаменаційної комісії необхідно спрямувати відповідь студента у правильному

напрямі. Члени Екзаменаційної комісії мають право задавати здобувачеві уточнюючі й додаткові запитання. Методично доцільно ставити запитання після відповідей студента на всі питання екзаменаційного завдання.

Якщо здобувач припускається у відповіді помилок, його слід негайно виправляти. За необхідності можна супроводжувати свої зауваження короткими поясненнями, аби запобігти можливим повторенням подібних помилок у наступних відповідях студента.

Додаткові питання члени Екзаменаційної комісії задають на атестаційному іспиті за таких обставин:

- відповідь здобувача не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;
- у відповіді припущені суттєві помилки;
- виникають сумніви щодо оцінювання рівня фахової підготовки здобувача вищої освіти.

Уточнюючі й додаткові питання чітко формулюються.

Єдині критерії екзаменаційних оцінок і методика оцінки результатів атестаційного іспиту

Програма атестаційного іспиту інтегрує ключові аспекти спеціальної педагогіки, спеціальної психології, логопедії, інклюзивної освіти та спеціальних методик. Такий комплексний підхід до змісту іспиту дозволяє об'єктивно визначити рівень готовності випускника до професійної діяльності, оцінивши як теоретичну базу, так і практичні навички, необхідні для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. При узагальненні оцінювання відповідей на атестаційному іспиті члени Екзаменаційної комісії користуються такими критеріями:

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів складання атестаційного іспиту здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта, здійснюється членами Екзаменаційної комісії на основі загальних принципів: об'єктивності, індивідуальності, диференційованого підходу, комплексності, етичності. Кількісне і якісне оцінювання рівня якості підготовки

бакалавра здійснюється за комплексною системою оцінювання: поєднання Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»); національної (за шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та системи оцінювання ЦДУ імені Володимира Винниченка -за стобальною шкалою.

Екзаменаційний білет містить три питання (два – теоретичні, одне – практичне) із олігофренопедагогіки та спеціальної психології. Усі питання побудовані із урахуванням майбутньої професійної діяльності випускників на основі відповідних нормативних документів (Стандарт вищої освіти, Національна рамка кваліфікацій, Освітньо-професійна програма).

Оцінювання відповідей проводиться членами ЕК окремо за кожним питанням. Після закінчення доповідей колективно обговорюються результати. Підсумковий бал – це сума балів за результатами оцінювання відповідей здобувачів на три питання екзаменаційного білета: 2 теоретичні питання та практичне завдання.

Відповідь здобувачів оцінюють за такими основними критеріями:

- повнота висвітлення змісту питання;
- уявлення про новітні досягнення у галузі знань;
- логіка побудови відповіді;
- зв'язок теоретичного матеріалу з практичним;
- правильність усного мовленнєвого оформлення відповіді.

Кожне з теоретичних питань екзаменаційного білету оцінюється максимально 25 балами за критеріями:

Здобувач дає повну і вичерпну відповідь на питання білета. Здобувач на високому рівні опанував програмний матеріал; вміє обґрунтовувати знання, аналізувати явища та об'єкти, які вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку; чітко, лаконічно, логічно відповідає на поставлені питання. Вільно володіє науковою термінологією, змістом відповіді на питання білета, має власні погляди, наводить приклади, що ілюструють відповідь (20-25 балів).

Здобувач опанував програмний матеріал, вміє обґрунтовувати знання, дає аргументовані відповіді на поставлені питання. Під час відповіді здобувач

допускав деякі неточності або надав неповну відповідь за умови, що принципові моменти питання розкриті правильно (15-19 балів).

Здобувач виявив знання програмного матеріалу, дає аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні неточності, допускає несуттєві помилки. Відповідь на поставлене питання загалом наведено, але немає переконливої аргументації та логічності її викладення, неточні формулювання понятійного апарату, характеристик певних об'єктів, висновків (10-14 балів).

Здобувач розкрив сутність питання у загальних рисах, зробив слабкі висновки. Здобувач володіє незначним фактологічним матеріалом. Відповідь показує посереднє знання основного програмного матеріалу, містить суттєві помилки при трактуванні понятійного апарату, порушено логіку викладення матеріалу (5-9 балів).

Відповідь на запитання неповна та містить суттєві помилки, поверхове знання понятійного апарату, значно порушено логіку викладення матеріалу (1-4 балів).

Відповідь неправильна або відсутня (0 балів).

Практичне завдання оцінюється максимально в 50 балів.

50-45 балів	Здобувач глибоко знає теоретичний матеріал і застосовує його на практиці. Вміє вільно спілкуватися та ефективно передавати знання. Розуміє вікову психологію дітей з ООП. Вміє створювати умови для їх розвитку, уміє спланувати завдання діяльності, правильно структурує форму роботи, відповідно її типу і виду, обирає ефективні методи і прийоми, відповідно віку дітей і поставленим завданням. Творчо підходить до вирішення завдань. Володіє сучасними цифровими інструментами. Здатний аналізувати власну діяльність та вдосконалювати її.
44-39 балів	Здобувач глибоко знає теоретичний матеріал і застосовує його на практиці. Вміє вільно спілкуватися та ефективно передавати знання. Розуміє вікову психологію дітей з ООП. Вміє створювати умови для їх розвитку, уміє спланувати завдання діяльності, правильно структурує форму роботи, відповідно її

	<p>типу і виду, володіє багатим спектром методів. Творчо підходить до вирішення завдань. Володіє сучасними цифровими інструментами. Здатний аналізувати власну діяльність та вдосконалювати її. Однак під час відповіді здобував допустив деякі неточності.</p>
<p>38-33 бали</p>	<p>Здобувач добре знає теоретичний матеріал і застосовує його на практиці. Вміє на достатньому рівні спілкуватися та ефективно передавати знання. Розуміє вікову психологію дітей з ООП. Вміє створювати умови для їх розвитку, завдання діяльності планує не зовсім точно, використовує достатній мінімум методів та прийомів. Традиційно підходить до вирішення завдань. Добре володіє сучасними цифровими інструментами. Здатний аналізувати власну діяльність та вдосконалювати її. Однак застосовує знання і вміння у стандартних ситуаціях, недостатньо володіє категоріальним апаратом, під час відповіді здобував допускає окремі неточності.</p>
<p>32-28 балів</p>	<p>Здобувач задовільно знає теоретичний матеріал, застосовує його на практиці. Вміє на достатньому рівні спілкуватися та ефективно передавати знання. Розуміє вікову психологію дітей з ООП. Завдання діяльності планує не зовсім точно, які реалізуються частково, обрані методи та прийоми малоефективні. Недостатньо володіє сучасними цифровими інструментами. Здатний аналізувати власну діяльність та вдосконалювати її. Відповідь здобувача нечітка, неповна, містить декілька суттєвих неточностей, у процесі розв'язання практичних завдань допущені помилки і порушена логіка, що вплинуло на результат та правильність висновків.</p>
<p>27-22 бали</p>	<p>Здобувач показав слабкі вміння і навички застосування теоретичного матеріалу на практиці. Вміє на достатньому рівні спілкуватися та передавати знання. Розуміє вікову психологію дітей з ООП. Завдання частково не відповідають віковим можливостям дітей. Нецільно використовує деякі методи і</p>

	прийоми, окремі методи не вміє правильно застосовувати. Не достатньо володіє сучасними цифровими інструментами. Здатний аналізувати власну діяльність та вдосконалювати її. Відповідь на практичне завдання білета неточна, мало аргументована, з порушенням послідовності викладу.
21-16 балів	Здобувач виявив фрагментарні знання, продемонстрував слабкі навички і вміння. Відповідь на практичне завдання білета неточна, неаргументована, з порушенням послідовності викладу.
15-0 балів	Здобувач не опанував змістом програми в мінімальному обсязі.

Оформлення результатів атестаційного іспиту

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів Екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови Екзаменаційної комісії.

Здобувачам, які не склали атестаційний іспит з повноважних причин (підтверджених документально), ректором Університету може бути надана можливість складання атестаційного іспиту під час підготовки до інших атестаційних іспитів.

Протоколи засідань Екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписують голова і члени Екзаменаційної комісії.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Методика аналізу й оголошення результатів атестаційного іспиту

Результати атестаційного іспиту оголошуються здобувачам в день його проведення після оформлення протоколів Екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка студентів, визначаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень фахової підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр».

Звіт про результат атестаційного іспиту

Після закінчення роботи Екзаменаційної комісії її голова складає звіт. Підсумки атестаційного іспиту обговорюються на засіданнях Вченої ради Університету, вченої ради факультету освітніх наук та мистецтв, кафедри спеціальної освіти.

Реалізація висновків і рекомендацій Екзаменаційної комісії

За підсумками атестаційного іспиту випускова кафедра спеціальної освіти розробляє та впроваджує заходи, спрямовані на вдосконалення викладання дисциплін і підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців.